

Lampiran 1.

Uji Organoleptik

Hedonic Test

Nama panelis :
Tanggal :
Sampel : mentega tempe
Jenis pengujian : warna, rasa, bau

Di hadapan Saudara disajikan 6 macam mentega tempe. Saudara dimohon memberikan penilaian terhadap keenam sampel tersebut sesuai dengan kesukaan Saudara. Skala untuk tingkat kesukaan tersebut adalah:

Nilai 1 = sangat tidak suka

Nilai 2 = tidak suka

Nilai 3 = netral

Nilai 4 = agak suka

Nilai 5 = suka

Nilai 6 = sangat suka

a. Warna

Kode sampel	321	528	262	473	920	746
Nilai						

b. Rasa

Kode sampel	321	528	262	473	920	746
Nilai						

c. Bau

Kode sampel	321	528	262	473	920	746
Nilai						

Lampiran 2.

A. Hasil Analisa Kadar Air Mentega Tempe

Konsentrasi (tempe : lemak)	Kadar Air (% berat kering)							
	+ Margarin				+ Mentega			
	I	II	III	Rata ²	I	II	III	Rata ²
4 : 3	34,18	33,78	34,16	34,04	34,61	35,14	33,64	33,56
4 : 4	33,23	34,07	34,2	33,85	34,75	34,90	34,99	34,88
4 : 5	35,06	34,84	33,49	34,46	33,89	34,66	33,92	34,16

B. Hasil Analisa Sidik Ragam Kadar Air Mentega Tempe

Sumber variasi	db	JK	RJK	F hitung	F tabel ($\alpha = 0,05$)
Rata-rata	1	21188,48			
Jenis lemak	1	0,66	0,66	0,96	4,6
Konsentrasi	2	1,38	0,69	2,56	
Galat	14	3,71	0,27		
Jumlah	18	21194,23			

Keterangan : F hitung < F tabel, berarti tidak ada beda nyata

Lampiran 3.

A. Hasil Analisa Kadar Lemak Mentega Tempe

Konsentrasi (tempe : lemak)	Kadar Lemak (% berat kering)							
	+ Margarin				+ Mentega			
	I	II	III	Rata ²	I	II	III	Rata ²
4 : 3	61,05	60,22	61,84	61,04	60,95	58,45	60,62	60,01
4 : 4	62,36	62,85	65,17	63,46	66,47	65,37	68,64	66,83
4 : 5	66,86	67,59	67,09	67,18	68,32	68,79	68,90	68,67

B. Hasil Analisa Sidik Ragam Kadar Lemak Mentega Tempe

Sumber variasi	db	JK	RJK	F hitung	F tabel ($\alpha = 0,05$)
Rata-rata	1	74954,18			
Jenis lemak	1	7,32	7,32	0,08	4,6
Konsentrasi	2	182,41	91,21	82,17	
Galat	14	15,52	1,11		
Jumlah	18	75159,43			

Keterangan : F hitung > F tabel, berarti ada beda nyata

Lampiran 4.

A. Hasil Analisa Daya Oles Mentega Tempe

Konsentrasi (tempe : lemak)	Daya Oles (cm ² /100 gram)							
	+ Margarin				+ Mentega			
	I	II	III	Rata ²	I	II	III	Rata ²
4 : 3	91,8	94,2	93,0	93,0	78,0	81,0	84,0	81,0
4 : 4	120,0	111,0	108,0	113,0	93,0	87,0	87,0	89,0
4 : 5	126,0	129,0	126,0	127,0	99,0	102,0	102,0	101,0

B. Hasil Analisa Sidik Ragam Daya Oles Mentega Tempe

Sumber variasi	db	JK	RJK	F hitung	F tabel ($\alpha = 0,05$)
Rata-rata	1	182408			
Jenis lemak	1	1922	1922	1,63	4,6
Konsentrasi	2	2360	1180	122,53	
Galat	14	134,88	9,63		
Jumlah	18	186824,88			

Keterangan : F hitung > F tabel, berarti ada beda nyata

Lampiran 5.

A. Hasil Analisa Viskositas Mentega Tempe

Konsentrasi (tempe : lemak)	Viskositas (cps)							
	+ Margarin				+ Mentega			
	I	II	III	Rata ²	I	II	III	Rata ²
4 : 3	55000	54200	56400	55200	38000	37000	37800	37600
4 : 4	42800	40400	41800	41667	30900	32000	29400	30767
4 : 5	28700	27800	27400	27967	17400	16400	18400	17400

B. Hasil Analisa Sidik Ragam Viskositas Mentega Tempe

Sumber variasi	db	JK	RJK	F hitung	F tabel ($\alpha = 0,05$)
Rata-rata	1	172980000			
Jenis lemak	1	763102222	763102222,00	0,86	4,6
Konsentrasi	2	1745897777	879948888,50	1006,48	
Galat	14	12240001	874285,79		
Jumlah	18	2694220000			

Keterangan : F hitung > F tabel, berarti ada beda nyata

Lampiran 6.

A. Hasil Analisa Kestabilan Emulsi Mentega Tempe

Konsentrasi (tempe : lemak)	Minyak Terpisah (%)							
	+ Margarin				+ Mentega			
	I	II	III	Rata ²	I	II	III	Rata ²
4 : 3	27,80	27,90	26,60	27,43	24,80	24,60	23,20	24,20
4 : 4	32,20	32,90	33,90	33,00	31,40	31,70	32,10	31,73
4 : 5	35,10	36,90	35,70	35,90	35,20	34,80	35,70	35,23

B. Hasil Analisa Sidik Ragam Kestabilan Emulsi Mentega Tempe

Sumber variasi	db	JK	RJK	F hitung	F tabel ($\alpha = 0,05$)
Rata-rata	1	17578,13			
Jenis lemak	1	13,34	13,34	0,08	4,6
Konsentrasi	2	301,82	150,91	335,36	
Galat	14	6,36	0,45		
Jumlah	18	17899,65			

Keterangan : F hitung > F tabel, berarti ada beda nyata

Lampiran 7.

A. Hasil Uji Organoleptik Warna Mentega Tempe

No.	321			528			262			473			920			746			Σ
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	
1.	4	2	3	4	1	3	3	2	3	5	4	5	5	2	4	2	1	3	56
2	3	1	4	3	6	3	2	1	2	3	1	5	3	5	4	2	1	3	52
3	4	3	5	3	4	4	2	1	3	5	4	2	3	2	2	1	1	1	50
4	5	6	2	4	5	2	2	2	1	3	4	6	2	3	2	1	1	1	52
5.	2	6	1	1	3	3	1	3	2	6	5	6	6	6	5	4	3	4	67
6	5	3	4	5	4	4	1	1	3	6	5	5	5	4	5	1	2	3	66
7	2	1	3	4	2	3	3	1	2	5	6	5	3	5	6	2	2	5	60
8	6	5	5	4	4	5	2	2	4	2	5	5	3	3	4	1	2	3	65
9.	5	3	1	5	2	2	2	2	1	4	5	6	3	4	6	2	1	1	55
10.	5	3	5	3	2	4	3	1	4	4	2	6	5	4	3	2	1	2	59
11.	3	4	2	4	2	4	5	1	2	3	4	5	3	3	5	2	2	2	56
12.	4	4	2	3	2	4	2	2	1	4	5	6	3	4	5	2	3	2	58
13.	4	6	3	3	3	4	1	2	4	4	6	3	3	5	3	1	2	3	60
14.	4	5	4	5	4	2	2	2	2	1	5	5	6	4	5	3	2	2	63
15.	5	4	5	3	4	5	2	2	2	4	4	6	2	2	4	6	2	2	64
16.	4	2	3	5	2	3	3	3	4	4	1	6	5	3	5	1	1	2	57
17.	5	5	3	5	4	4	4	3	1	4	5	6	6	4	5	1	1	3	65
18.	5	2	3	4	2	3	2	2	2	3	2	5	4	2	4	4	4	2	59
19.	5	2	5	1	2	4	2	1	4	5	4	6	6	4	5	1	1	3	61
20.	5	6	2	3	6	3	3	6	4	3	2	6	1	2	5	5	4	1	67
21.	5	4	6	4	4	3	3	4	2	5	6	6	4	2	5	3	1	3	70
22.	5	4	3	6	2	5	2	4	3	5	5	6	5	1	5	4	2	4	71
23.	4	1	4	1	1	3	2	2	4	5	5	4	6	5	5	3	2	2	59
24.	4	4	4	2	2	3	1	2	2	5	5	6	3	4	2	1	2	2	54
25.	3	4	2	4	4	6	4	3	5	5	3	5	2	1	4	1	4	3	63
26.	3	3	3	3	3	3	2	1	3	4	4	6	6	4	3	2	3	4	60
27.	3	4	5	5	3	5	1	4	2	5	4	4	3	4	5	2	1	4	64
28.	5	2	5	4	1	3	3	1	1	5	5	6	4	3	4	4	1	2	59
29.	5	2	5	5	2	4	3	3	2	4	5	5	3	4	4	4	4	2	66
30.	3	6	3	2	6	2	1	5	2	3	2	5	3	2	4	2	4	3	58
Σ	125	107	105	108	92	106	69	69	77	124	123	158	116	101	128	70	61	77	1816

Keterangan:

- 746 = L1K1
- 920 = L1K2
- 473 = L1K3
- 262 = L2K1
- 528 = L2K2
- 321 = L2K3

B. Hasil Analisa Sidik Ragam Uji Organoleptik Warna Mentega Tempe

Sumber variasi	db	JK	RJK	F hitung	F tabel ($\alpha = 0,05$)
Perlakuan	5	334,46	66,89	40,05	2,21
Panelis	29	64,53	1,58	0,95	1,47
Ulangan	2	27,05	13,53	8,1	3,00
Galat	503	842,27	1,67		
Total	539	1276,86			

Lampiran 8.

A. Hasil Uji Organoleptik Rasa Mentega Tempe

No.	321			528			262			473			920			746			Σ
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	
1.	5	1	4	6	4	4	3	3	5	5	5	5	3	2	5	2	1	5	68
2.	4	5	5	3	4	5	4	2	4	5	5	4	4	2	2	2	1	2	63
3.	6	5	6	5	3	3	4	4	2	4	4	2	5	5	5	3	2	1	69
4.	5	5	1	3	4	1	3	4	2	4	6	6	3	3	6	4	2	2	64
5.	4	6	1	6	6	6	6	3	2	3	2	3	2	5	4	2	5	5	71
6.	6	2	4	6	1	2	4	3	4	4	5	3	2	2	5	1	3	3	60
7.	3	4	6	4	2	5	3	2	5	5	5	6	3	5	3	2	2	3	68
8.	5	5	6	6	5	6	3	2	5	1	3	5	4	3	4	2	3	6	74
9.	4	5	4	4	4	4	4	2	5	3	3	3	2	2	2	2	2	2	57
10.	5	4	3	5	4	4	3	3	5	2	3	3	2	2	4	2	1	2	57
11.	5	5	3	3	5	2	2	4	1	3	6	4	4	2	4	3	1	3	60
12.	6	4	3	5	5	4	5	3	5	3	5	4	3	5	2	3	5	3	73
13.	5	6	2	5	5	3	4	4	3	2	3	3	5	4	3	6	2	4	69
14.	6	1	6	6	1	5	5	2	5	5	4	5	5	2	2	4	1	2	67
15.	5	6	5	3	5	5	2	4	4	4	5	5	2	3	2	1	2	2	64
16.	6	2	6	6	2	6	5	3	6	4	4	4	5	3	2	2	2	4	72
17.	5	5	3	5	4	6	4	3	5	4	4	5	4	5	2	4	3	2	73
18.	5	3	5	4	3	4	1	4	4	6	5	6	3	2	2	2	4	2	65
19.	3	3	2	4	5	2	2	4	3	5	1	4	4	2	5	1	1	5	56
20.	6	2	6	6	4	5	2	5	3	3	5	2	1	2	1	1	3	4	61
21.	5	5	4	5	4	3	3	4	3	4	5	6	4	1	5	2	1	2	66
22.	2	2	6	5	2	3	4	4	4	3	5	3	2	1	1	6	2	3	58
23.	6	2	2	5	6	3	6	1	4	3	2	2	4	1	1	1	1	5	55
24.	2	6	6	4	2	5	2	5	3	5	3	3	3	4	4	1	3	1	62
25.	4	3	6	5	4	6	4	2	5	2	6	3	2	2	2	1	1	2	60
26.	4	2	5	3	2	5	2	4	4	5	4	4	4	2	2	2	2	4	60
27.	4	4	3	5	5	4	1	5	5	5	4	2	2	3	3	1	4	3	63
28.	4	5	5	3	2	4	3	2	1	5	3	3	3	1	6	2	1	2	55
29.	5	6	5	3	6	2	1	2	3	6	2	4	4	4	2	1	1	2	59
30.	1	2	3	2	3	3	2	5	3	2	6	5	2	4	4	1	5	5	58
Σ	136	116	126	135	112	120	97	98	113	115	123	117	96	83	95	67	67	91	1907

Keterangan:

- 746 = L1K1
- 920 = L1K2
- 473 = L1K3
- 262 = L2K1
- 528 = L2K2
- 321 = L2K3

B. Hasil Analisa Sidik Ragam Uji Organoleptik Rasa Mentega Tempe

Sumber variasi	db	JK	RJK	F hitung	F tabel ($\alpha = 0,05$)
Perlakuan	5	200,60	40,06	17,96	2,21
Panelis	29	53,63	1,85	0,83	1,47
Ulangan	2	11,91	5,96	2,67	3,00
Galat	503	1122,99	2,23		
Total	539	1434,46			

Lampiran 9.

A. Hasil Uji Organoleptik Bau Mentega Tempe

No.	321			528			262			473			920			746			Σ
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	
1	4	6	3	6	5	3	5	3	2	4	5	4	3	4	4	3	3	2	59
2	4	5	4	4	4	5	2	5	4	5	5	3	4	4	3	4	1	1	67
3	4	6	6	5	6	5	3	1	2	4	6	2	3	5	2	2	2	3	67
4	2	5	6	5	6	5	6	2	4	1	6	5	4	2	3	3	1	4	70
5	4	6	6	3	6	5	4	4	2	3	3	4	2	4	1	1	4	2	64
6	6	4	4	6	2	3	2	3	3	6	5	3	2	3	4	1	2	2	61
7	2	1	3	2	2	2	2	1	3	2	6	6	3	5	5	4	2	1	55
8	6	3	6	5	3	2	2	3	2	4	4	5	3	3	2	1	2	3	59
9	3	4	1	4	4	6	3	3	6	5	2	1	5	3	3	3	1	1	57
10	5	2	6	4	3	4	3	2	4	3	3	5	3	4	3	2	1	3	60
11	5	1	1	4	1	3	5	3	3	3	5	5	3	3	3	2	2	2	54
12	5	4	6	5	2	6	5	2	2	3	6	4	4	4	2	4	1	3	67
13	4	5	3	4	6	4	5	4	3	2	5	3	2	3	3	3	2	3	64
14	6	4	5	6	4	4	3	2	3	5	5	6	5	4	2	6	1	2	73
15	5	6	5	4	6	4	5	5	3	4	5	4	2	3	3	3	2	2	71
16	5	3	6	3	5	6	2	2	5	6	4	6	4	4	4	2	2	4	73
17	5	5	6	3	5	5	5	3	2	3	4	4	3	3	4	1	3	2	66
18	6	3	5	5	3	5	4	5	3	5	3	4	2	4	2	5	2	1	67
19	1	2	4	2	1	4	3	4	2	5	4	5	6	2	3	5	6	2	61
20	4	5	5	4	2	4	3	3	2	5	5	3	1	2	1	5	2	6	62
21	5	5	3	4	5	5	2	2	4	4	5	4	3	2	3	5	1	2	64
22	5	4	4	5	2	4	4	2	2	4	2	6	5	5	4	5	2	4	69
23	1	5	4	2	6	4	3	2	2	6	4	5	5	2	5	4	3	4	67
24	5	6	6	3	5	3	3	4	2	6	3	6	2	3	5	2	2	1	67
25	3	6	2	5	6	1	3	4	1	4	3	6	2	3	4	1	1	5	60
26	3	2	3	2	4	3	2	5	3	4	4	4	4	4	4	3	4	4	61
27	2	3	3	2	4	4	3	3	5	5	4	2	4	5	3	1	3	3	58
28	4	2	1	5	1	2	4	1	2	6	6	5	3	2	3	6	1	2	56
29	5	5	5	4	2	4	2	2	2	5	1	4	2	2	2	2	1	2	52
30	3	4	4	2	5	4	2	4	4	5	6	5	3	3	2	1	4	2	63
Σ	122	122	126	118	114	118	100	89	87	127	129	129	97	99	92	90	64	81	1904

Keterangan:

- 746 = L1K1
- 920 = L1K2
- 473 = L1K3
- 262 = L2K1
- 528 = L2K2
- 321 = L2K3

B. Hasil Analisa Sidik Ragam Uji Organoleptik Bau Mentega Tempe

Sumber variasi	db	JK	RJK	F hitung	F tabel ($\alpha = 0,05$)
Perlakuan	5	197,42	39,48	20,25	2,21
Panelis	29	50,53	1,74	0,89	1,47
Ulangan	2	3,83	1,92	0,98	3,00
Galat	503	980,86	1,95		
Total	539	1232,64			